

PALÁST

Isten sohasem fárad bele a megbocsátásba –
mi fáradunk bele abba, hogy kérjük az ő
megbocsátását. (Ferenc pápa)

ISTEN MAGA AZ IRGALOM

Karácsonyi számunk nyitó oldalán már fölvezettem az irgalmasság témáját, mint Isten szabad és szeretetből fakadó lehajlását az emberek felé. De milyen valójában ez az Isten? Mire gondolunk igazából, amikor kimondjuk: „Te jó Isten!”, „Irgalom Atyja!”, vagy „Isten a szeretet”?

Az I. Vatikáni Zsinat a XIX. század végén így fogalmaz: „Az Egyház hiszi, hogy egy az élő és igaz Isten, Mennynek és földnek teremtője és ura, aki mindenható, örökkévaló, mérhetetlen, fölfoghatatlan; értelme, akarata és minden tökéletessége végtelen, és kimondhatatlanul felülmúl mindent, ami csak kívülre van és elgondolható”. Ha Istent ilyen jelzőkkel illelhetjük, sőt, szavakba nem foglalhatóan is megközelíthetjük, akkor bizony az ő irgalmassága is végtelen és emberi ésszel fölfoghatatlan! Más szóval, ő maga az irgalom, a jóság és a szeretet. A IV. század nagy Szentírás magyarázója és teológusa,

Origenész egészen addig ment, hogy Isten jóságát még a legszörnyűbb, legfájdalmasabb élethelyzetekben is kétségbevonhatatlannak tartotta. Hasonlatot is hoz: ahogy a tűz nem húthat és a fény nem sötétíthet, úgy Isten sem tehet rosszat, hiszen ő maga a Jóság. Szent Ágoston hozzáteszi: Isten annyira mindenható, hogy még a rosszból is jót tud kihozni.

Ha Jézusra szegezzük tekintetünket, személyében, tetteiben és szavaiban föltárul az irgalmas Isten. „Aki engem látott, látta az Atyát is” - mondja (Jn 14,10). Jézus a legszebben talán a tékozló fiúról szóló példabeszédben szól erről az Atyáról. Az Irgalmasság Szentévének emblémája is ebből merített ihletet. A történetben szereplő atya magatartását Lukács evangélista szinte lefordíthatatlan, dinamikus igékkel fejezi ki: nem pusztán megkönyörült az fiún, hanem „megesett rajta a szíve”, nemcsak eléje sietett, ha-

nem „elébe rohant”, nemcsak a nyakába borult, hanem a „nyakába ugrott”, s nem pusztán csókot adott neki, hanem „össze-vissza csókolta”. Hát ilyen az irgalom: nem a fejével, hanem a szívével gondolkodik.

Hogyan élhetünk az irgalmas Isten jelenlétében? Mit tegyünk, hogy irgalma minket is elérjen? A szent negyven nap elsősorban a megtérést, életünk céltalanságának, Istentől való eltávolodásunknak, irányvesztettségünknek megfordítását ajánlja ezen az úton. Nekünk, katolikusoknak elsősorban a szentgyónás nyújt lehetőséget az isteni irgalommal való találkozásra, mert ott az ő jelenléte egészen hatékonyra válik. Ferenc pápa egy nemrégiben vele készült interjúban a következőket mondta: „Bűnös vagyok, bűnösnek érzem magam; bűnös vagyok, akire Isten irgalommal rátekintett. Megbocsátott ember vagyok – miként azt a foglyoknak mondtam Bolíviában. Még ma is követek el hibákat és bűnöket, és két-háromhetente gyónok. Ha pedig gyónok, az azért van, mert rászorulok arra, hogy érezzem: Isten még mindig irgalmas hozzám.”

Elmélkedést, beszélgetést segítő kérdések: Milyen az „én Istenem”? Milyen jelzőkkel tudnám körülírni? Hogyan tapasztaltam meg eddigi életemben Isten irgalmasságát? Mit jelent számomra a szentgyónás?

Ajánlott szentírási részek: 136. zoltár; Lk 15,11-32; Kol 1,12-20.

Ima: Istenünk, te leginkább azzal mutatod meg mindenhatóságodat, hogy könyörületes és irgalmas vagy hozzánk. Áraszd reánk szüntelenül kegyelmedet, hogy teljes odaadással törekedjünk az örök boldogságra, amelyet megígértél.

Zoltán atya

„Irgalmasság: a szó, amely kinyilatkoztatja a Szentháromság misztériumát. Irgalmasság: a végső és legnagyobb tett, amellyel Isten élénk siet. Irgalmasság: az alapvető törvény, amely minden ember szívében ott lakik, aki őszintén tekint a testvérré, akivel az élet útján találkozik. Irgalmasság: az út, amely egyesíti Istent és az embert, mert kitér a szívet arra a reményre, hogy bűneink korlátai ellenére mindenkor szeretnek bennünket. Vannak pillanatok, amikor még sürgetőbb meghívást kapunk arra, hogy tekintetünket az irgalmasságra szegezzük, annak érdekében, hogy mi magunk is az Atya cselekvésének hatékony jeleivé váljunk. Ezért hirdetem meg az Irgalmasság Rendkívüli Jubileumát, mint alkalmas időt az Egyház számára, hogy erősebbé és hatékonyabbá tegye a hívők tanúságtételét.”
(Ferenc pápa: Az Irgalmasság arca 2-3.)

NAGYBÖJT – A LEMONDÁS LELKÜLETE

A nagyböjt olyan időszak, amely ránk köszön akkor is, ha felkészültünk rá, és akkor is, ha még szívesen farsangolnánk egy ideig.

A nagyböjt folyamán más hangulata van az imáinknak. Van, aki régi szép szokás szerint valamilyen jó elhatározással indul neki a nagyböjtnek, szeretne egy lépéssel előbbre haladni a lelki életben, de olyan is van, aki úgy érzi, már így is sok teher nehezedik rá, elegendő, ha a feladatait, imáit nagyobb figyelemmel, odaadással végzi.

A nagyböjt olyan időszaknak tűnhet, amikor rajtunk a sor, hogy tegyünk valamit. A cselekvés időszakának tűnik, amikor elhatározzuk, hogy megtérünk, elhatározzuk, hogy bizonyos bűnöket kiküszöbölünk az életünkben, bizonyos erőnyeket jobban próbálunk gyakorolni, többet imádkozunk, több jót teszünk. Magában a kifejezésben, hogy nagyböjt, benne van az, hogy a nagy önmegtagadások ideje, a lemondások, a kiüresedés időszaka.

Az Egyház előírása mellett önként is vállalhatjuk, hogy lemondunk bizonyos dolgokról, melyek egyébként fontosak számunkra. Van, aki elhatározza, hogy a nagyböjt folyamán nem eszik édeséget, nem néz tévét, vagy akár erre az időre lemond a dohányzásról. Minden lemondásunknak, önként vállalt felajánlásunknak, böjtünknek az az **értelme, hogy közelebb kerüljünk Istenhez, megtisztuljunk lélekben, és emellett több időt szánjunk az imádságra.**

A nagyböjt elsősorban nem a lemondás, hanem az **odaadás** időszaka. Azért mondom le bármiről is, hogy ezáltal **szabadabban adhassam oda magam az Úrnak.**

Minél bátrabb böjtöt vállalok, annál jobban megtapasztalom ezt a szabadságot. De a böjtnek mindig lelki fölajánlásnak is len-

nie kell, különben össze lehetne keverni egy kiadós fogyókúrával. Ez a szent negyven nap lelki emberré tehet minket. Mit tehetünk azért, hogy ez valóban így legyen? Minden **lemondásomat Krisztusnak ajánlom föl. Sosem feledkezem meg arról, hogy mindezt Őerte vállalom.**

Lemondás, böjt Szent Ágoston gondolataival:

Böjtölteti szemét: hogy felesleges dolgokat ne nézzen - azt nézi, olvassa, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti száját: hogy ne beszéljen sértő vagy csúnya szavakat - jó szóval él, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti fülét: hogy felesleges hangot, rossz beszédet ne hallgasson - a jó szóra és a csendre figyel, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti ujjait: hogy ami nem fontos, azzal ne dolgozzon - kötelességeit végzi el, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti kezét: hogy ne bántson vele másokat - segítő kezet nyújt, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti lábát: hogy ami nem fontos, azután ne futkosson - jó ügyekben jár - kel, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti nyelvét: hogy ne mindene az evés legyen - kevesebbel is megelégszik, és azt is megossza másokkal, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti gondolatait: hogy hiábavalóságokon ne gondolkozzon - Isten megismerésén gondolkodik, amitől jobb ember lesz.

Böjtölteti kedvét: hogy ne panaszkodjon, és bánatos "képét" ne kelljen másnak nézni - jókedvűen él, amitől jobb ember lesz.

Reiszné Surinás Pirooska

FEBRUÁR SZENTJE:**ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT**

Ünnepe január 18.

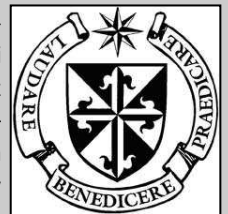
LEGENDA A Domonkos Rend 800 éves jubileumát ünnepli ebben az évben. Azért írunk mostani cikkünkben Árpád-házi Szent Margitról, mert ő az egyetlen magyar domonkos rendi szentünk.

„Irgalmas Istenünk örök Bölcsességében arra hivatad Domonkos szolgálódat, hogy induljon el a hitben, mint úton járó zarándok és a kegyelem hirdetője. Amikor erre a jubileumra emlékezünk, arra kérünk, hogy leheld belénk a feltámadt Krisztus Lelkét, hogy hűségesen és örvendezve hirdethessük a béke evangéliumát. Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen”.

Margit, 1242-ben született, IV. Béla király és Laszkarisz Mária leánya. Szülei a tatárjárás alatt fogadalmat tettek, hogy születendő gyermeküket Istennek ajánlják fel, ha megszabadulnak a tatároktól, ők és országuk is. Így került három és fél évesen a veszprémi Szent Katalin-kolostorba, amelyet 1240-ben alapított Bertalan veszprémi püspök, és ahol az apácák még nem éltek a domonkos rendi szabályok szerint. 1252-ben költözött az apja által építtetett Nyulak szigeti (ma Margit-sziget) Szűz Mária-kolostorba, amely már a domonkos férfirend közvetlen felügyelete alatt állt. Tizenkét éves korában tett fogadalmat a Domonkos Rend akkori magiszterének. Margit élete végéig kitartott szerzetesi hivatásában. Több ízben határozottan ellenállt apjának, aki férjhez akarta adni. Szigeti monostorban élt egészen 1270. január 18-án bekövetkezett haláláig.

Szent Margit az első magyarországi szerzetes, akinek az életében feltűnik mindaz, ami az Egyházban akkor új volt, elsősorban az Eucharisztia bensőséges szeretete. Feljegyezték róla, hogy a lehető leggyakrabban akarta magához venni Krisztus testét, és hogy mennyire gondosan készült a szentáldozás

ritka alkalmaira (kétnapos böjttel, majd egynapos imával adott hálát). Krisztus testére tekintve, azonban meglátta a templomban lévő szegényeket is, akiken próbált adományokkal és imával segíteni. Mivel az Eucharisziában Krisztus szenvedésének emlékét látta, ezért nagyon vágyott a szenvedő Krisztussal azonosulni. Szívesen imádkozott a Szent Kereszt oltára előtt, nagyon szerette hallgatni Krisztus szenvedéstörténetét, és utánozni akarta vezeklő, engesztelő életével (böjt, éjszakai imák, önostorozás, vezeklőöv viselése). Mindezt engesztelésül ajánlotta fel az Egyházért. A Krisztussal való azonosulás másik útja számára Krisztus szegénységének és alázatosságának utánzása volt. Visszautasította a királylányi státusszal járó kiváltságokat, és a nővérek szolgája akart lenni, mindenki között legutolsó. Ez az alázat, és a betegek semmitől vissza nem riadó szeretetteljes szolgálata volt az, ami leginkább nővértársai szívébe vésődött. Mindezeket kívül pedig az, ahogy Margit imájában az Úrral beszélgetett.

Így tanította őket imádkozni: „Ajánld tested és lelked az Úrnak, és szíved mindig legyen nála, hogy sem halál, sem bármely teremtmény el ne válasszon téged az Isten szeretetétől.”

1943-ban avatta őt szentté XII. Piusz pápa.

Látrányiné Putnoki Ágnes

HALOTTI BESZÉD ÉS KÖNYÖRGÉS (Pray-kódex, 1200 körül)

Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk! Bizony por és hamu vagyunk. Mennyi malasztban teremté először Isten a mi őszünket, Ádámot, és adta vala neki a paradicsomot házul. És a paradicsomban való minden gyümölcsből, monda neki, hogy éljen, csupán egy fa gyümölcsétől tiltá el. De mondá neki, miért ne egyék. „Bizony, amely napon eszel azon gyümölcsből, halálnak halálával halsz.” Hallá holtát az ő teremtő Istenétől, de feledé. Engede az ördög intésének, és evék azon tiltott gyümölcsből. És azon gyümölcsben halált evék. És azon gyümölcsnek oly keserű vala a vize, hogy a torkát megszakasztja vala. Nem csupán magának, de az ő egész fájának halált evék. Haraguvék Isten, és veté őt e munkás világba, és lőn Ádám a halálnak és pokolnak fészke – és az ő egész nemének kárára kihatóan. Kik azok? Mi vagyunk. Ahogy ti is látjátok szemetekkel. Bizony egy ember sem kerülheti el e vermet. Bizony mind ahhoz járók vagyunk. Kérjük Urunk Isten kegyelmét e lélekért, hogy irgalmazzon őneki, és kegyelmezen és bocsássa meg az ő minden bűnét. És kérjük Szent Asszony Máriát és Boldog Mihály arkangyalt és az angyalokat mind, hogy imádkozzanak érte. És kérjük Szent Péter urat, kinek adatott hatalom oldásra és kötésre, hogy oldja fel az ő minden bűnét. És kérjük mind a szenteket, hogy legyenek neki segédelmére Urunk színe előtt, hogy Isten az ő imádságuk miatt bocsássa meg az ő bűnét – és szabadítsa meg az ördög üldözésétől és a pokol kínzásától, és vezesse őt a paradicsom nyugalmába, és adjon neki a mennyei országba utat és minden jóban részt. És kiáltátok Urunkhoz háromszor: *Kürie eleison!* Szerelmes barátim! Imádkozzunk e szegény ember lelkéért, kit az Úr e napon e hamis világ tömlöcéből kimente, kinek e napon a testét temetjük, hogy az Úr őt kegyelmével Ábrahám, Izsák, Jákob kebelébe helyezze, hogy az ítéletnap eljövén az ő minden szentjei és felemelkedettei (választottai) közé jobb felől való odaiktatás végett felélessze őt! És tibenneteket is! *Clamate ter: Kürie eleison.*

Pais Dezső olvasata

Rózsafüzér Társulat Makó-Belvároson

POR ÉS HAMU VAGYUNK... – gondolatok hamvazószerda és a Halotti beszéd kapcsán

„Emlékezz ember, porból lettél és visszatérsz a porba” – halljuk a Teremtés könyve (3,19) alapján a hamvazokadás szertartásának szavait. Ebből egyértelműen adódik a képzettársítás: mindvégig por (és hamu) vagyunk, csupán törekeny, pillanatnyi földi létünk engedi elhithetni velünk, hogy test és lélek, anyag (megtestesülés: anya – anyag; mater – matéria) és szellem tesz elevenné, és ily módon alkotóerőnknek köszönhetően képesek vagyunk akár szellemi termékeket is felmutatni.

Földi létünk végességére akkor döbbenünk rá leginkább, amikor utolsó útjára kísérjük el egy-egy szívünknek kedves szerettünket. Ez egyetemes emberi tapasztalatunk, s bizony az idő múlásával arra kell rájournunk, hogy egyre többen kerülnek „vissza” az anyagi világból a szellemibe: lejár földi küldetésünk, s Mennyei Atyánk visszahív mindannyiunkat Égi országába. Ahogy a *Ments meg engem, Uram c.* éneket megrendülten énekeljük:

„Örök nyugodalmat adj, ó Uram, néki, s örök világosság fényeskedjék néki, hogy szent trónod körül ő udvarolhasson, s téged, boldogítót örökké áldhasson.”

Avagy ugyanez sokkal zordabban így hangzik: *visszatérsz a porba*. Mert ennyi az értelmünkkel fölfogható földi élet, amit hitünk szerint az örök élet követ majd. Erről vall az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött talán legbecsebb nyelvemlékünk, az 1195 körüli időkből fennmaradt első szövegemlék, a Halotti beszéd és könyörgés is.

A Halotti beszéd (26 sora) és könyörgés (6 sora) két részre tagolja a szöveget. A prédikáció a Pray-kódexben maradt fenn. (A könyv Pray György jezsuita történész nevét őrzi, aki 1770-ben először adott hírt a kódexről.) A kódexben egy ugyanezen alkalomra írott (hasonló tartalmú) latin szöveg is megtalálható: az „eredeti” szöveg szerzeteseknek szól, az itt közölt magyar nyelvű pedig a laikusok számára készült. (A két szöveghez tartozó könyörgés rész teljesen azonos, a magyar

szöveg a latin szövegű fordítása.)

A szöveg tartalma egy sírbeszéd, egy prédikáció, amit a pap a sírra mutatva kezd el a temetési szertartáson. A szónok a Teremtés könyvére (3,19) való utalással kezdi mondandóját: „*Arcod veritékével eszed kenyeredet, amíg vissza nem térsz a földre, amiből lettél. Mert por vagy és a porba térsz vissza.*”. A következőkben visszautal a beszélő a paradicsomi állapotra, majd felidéz Ádám bűnbeesését és Isten büntetését: az ember halandóvá vált, kiűzte őt a paradicsomból, belevetette a küzdelmes, munkás világba (munkás – a szláv eredetű ’muka’ kint, szenvedést jelent), és azóta vagyunk halandók: mindenkit elnyel a sírgödör (verem) előbb-

utóbb.

„A körülállt sír azonban közben üdv-történeti dimenziókba került” (Madas Edit). A gyászolók hiszik, hogy a pap és a hívek imádsága hozzásegíti kedves halottjukat az üdvözüléshez. A következőkben a halott lelkéért imádkoznak Szűz Máriához, Szent Mihály arkangyalhoz, Szent Péterhez és minden szenthez, hogy járjanak közben, hogy „e lélek” bűnei megbocsáttassanak. Ezután pedig a jelenlévők azért könyörögnek, hogy „e szegény ember” az utolsó ítéletkor feltámadva Krisztus jobbára, a szentek közé kerüljön. A hívek az Uram, irgalmazz! frázist latinul imádkozták (Kyrie eleison).

Ennyi a szöveg, illetve talán ennél jóval több. Amikor 1997-ben Moszkvában jártam, óriásplakátok feliratai hirdették, hogy „Isten, óvd meg 850 éves keresztény Oroszországunkat!” Alighanem végre mi, magyarok is büszkék lehetnénk arra, hogy első, több mint 800 éves szövegemlékünk épp egy üdvösségünkről szóló írás, amiben olvasható egy kérés arra vonatkozóan is, hogy „*Kérjük Urunk Isten kegyelmét ez lélekért, hogy irgalmazzon őneki, és kegyelmezen és bocsássa meg az ő minden bűnét...*”, itt az irgalmasság évében erre szintén jó lenne ráirányítani figyelmünket.

Mészáros Ildikó

A szeretet: szenvedély és döntés

Szeretettel várunk minden érdeklődőt a Házasság Hete alkalmából megrendezésre kerülő beszélgetésünkre.

2016. február 14-én (vasárnap) 16.00 óra

Vendégeink:

Dr. Kerek Ferenc DLA, Liszt-díjas zongoraművész és Dr. Kerekné Fekete Éva, egyetemi adjunktus

Vajda József és Vajdáné Bárdi Magdolna pedagógusok

Köszöntőt mond:

Pálfai Zoltán plébános

Helyszín: Korona épülete, diszterem

Belépés díjtalan.

A férj fintorogva eszi a vacsorát. A feleség aggodva kérdezi:

- Nem ízlik, drágám? Pedig a szakácskönyvből főztem.

- Akkor legközelebb a belső lapokat használd, mert a fedele kicsit kemény.

MI IS A HÁZASSÁG HETE?

Közel két évtizede Angliából indult el ez a kezdeményezés, amely Valentin-nap környékén minden évben egy hétig a házasság és a család fontosságára kívánja irányítani a figyelmet. A házasság hetét – amelyhez hazai és nemzetközi szinten is számos ismert közéleti személyiség csatlakozott kifejezve elköteleződését a házasság, a család ügye iránt – mára 4 kontinens 21 országában ünneplik. Hazánkban az országos eseménysorozat 2008 óta rendezik meg a keresztény egyházak és civil szervezetek széles körű összefogásával, számtalan nagyváros, település, közösség részvételével.

„A házasság Isten csodálatos ajándéka és gondoskodása az ember számára, amelyben a felek megtapasztalhatják a feltétel nélküli szeretetet, a hűség és az őszinte megbocsátás értékét egy nekik rendelt, de nem tökéletes társon keresztül. A házasságban egy férfi és egy nő saját elhatározásából elkötelezi magát, hogy egymás bátorítására, segítésére és védelmére törekszik egész életében. Ilyen módon a házasság felelősségteljes, biztonságos és meghitt közösséget jelent számukra, és áldásul szolgál életük minden más területén is.

A házasság hete olyan széles körű összefogásra törekszik, mely gyakorlati példamutatással, tudományos kutatások eredményeivel, bibliai és erkölcsi érvekkel támasztja alá a házasság örökkévaló értékét. Bátorít minden olyan helyi kezdeményezést, amely hidat épít az adott közösség környezetében élő házaspárok és családok felé, amely segíti életüket, boldogulásukat. Nyíltan beszél a házasság mindennapi valóságáról, örömeiről és feszültségeiről. Igyekszik bölcs és gyakorlati tanácsokkal ellátni a házasokat és házaspárokat, valamint a teljes helyreállítás reményét ébren tartani azokban, akiknek a kapcsolata válságban van, illetve valamilyen ok miatt megszakadt.”

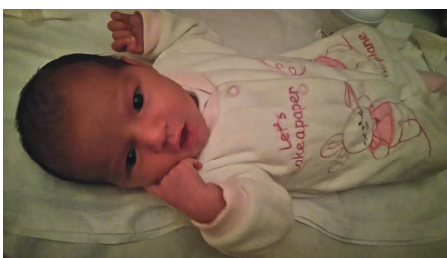

BÉBITABLÓ

Bíró Mirjam

Bíró István görögkatolikus parókus és neje negyedik gyermeke

Kiss Nóra

Kiss József hitoktató és neje első gyermeke

Ferenc pápa nyolc tanácsa jegyes- és házaspároknak

1. „A házasságon nap mint nap dolgozni kell. Azt is mondhatnánk, olyan, mint egy mesterember munkája, mint az aranyművesség, hisz a férj feladata, hogy még inkább nővé tegye a feleségét, a feleség feladata pedig még inkább férfivá tenni a férjét. Az emberségben is együtt növekednek, férfiként és nőként.”
2. „A szeretet kapcsolat. Olyan valóság, amely napról napra növekszik. Ha például szeretnénk illusztrálni, azt mondhatnánk: úgy épül, mint egy ház. Együtt építitek a házat, nem egyedül!”
3. „A házasságot ne az érzelmek homokjára építsétek, melyek jönnek-mennek. Építsétek a valódi szeretet sziklájára, a szeretetre, amely Istentől való.”
4. „Nem csak az a fontos, hogy sokáig tartson a házasság. A házasság minősége is számíthat.”
5. „Amikor a Miatyánkot imádkozzuk, azt kérjük: mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. A házastársak megtanulhatnak így imádkozni: Urunk, mindennapi szeretetünket add meg nekünk ma.”
6. „Szabad? Így kérhetjük kedvesen, hogy beléphessünk a másik ember életébe, tisztelettel és figyelemmel. Tudjuk, hogyan kell köszönetet mondani? Jegyesként, hamarosan házaspárként fontos éltetni magatokban annak tudatát: házastársatok Isten ajándéka. És amikor az ember ajándékot kap Istentől, azt mondja: Köszönöm.”
7. „Mindannyian jól tudjuk, nem létezik tökéletes család, tökéletes férj, tökéletes feleség. A tökéletes anyósról nem is szólna... Mi léteünk, mi, bűnösök. Jézus jól ismer minket, és elárul nekünk egy titkot: soha ne fejezzük be úgy a napot, hogy ne kérnénk bocsánatot, ne bocsátanánk meg egymásnak.”
8. „Tegyetek róla, hogy [az esküvő] valóban ünnep legyen, mert a házasság ünnep. Keresztény ünnep, nem világi. Arra gondoltatok, teát iszogattok majd? Semmi esetre se, bor nélkül nem ünnep az ünnep. (...) Ami kétezer évvel ezelőtt Kánában történt, valójában minden esküvőn megtörténik: az Úr jelenléte lesz az, ami teljessé, mélyen igazzá teszi a házasságotokat. (...) És az Ő jelenléte az, ami megadja a jó bort.”

Forrás: Magyar Kurír

AZ ELŐSZENTELTEK LITURGIÁJA

A Görögkatolikus Egyház nagybőjti szertartása az Előszenteltek Liturgiája (egész pontosan az előre megszentelt áldozat liturgiája), melyben az előző vasárnap átváltoztatott Oltáriszentséggel áldoztatja meg a pap a híveket. Ebben a liturgiában nem hangzanak el az utolsó vacsorán elmondott szavak: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem... Igyatok ebből mindnyájan, ez az én vérem...” Nincs átváltoztatás, hanem az esti istentisztelet és a Szent Liturgia egyes részeiből tevődik össze, a lényege pedig a nagybőjti ünnepélyes áldoztatás.

Hogy és mikor alakult ki ez a liturgia a bizánci egyház életében? – Egyházunk ősi törvénye szerint a nagybőjtben csak szombaton és vasárnap lehetett Szent Liturgiát (misét) végezni, amiről már a Laodikeai zsinat (343-381) is beszél. A bőjt szellemével ugyanis nem egyeztethető össze a Liturgia ünnepélyessége és az Eucharisztia, Oltáriszentség vétele. De a hívek a nagybőjt idején gyakrabban szerettek volna szentáldozáshoz járulni, ezért a VI. században Nagy Szent Gergely pápa az ünnepélyes áldoztatásnak ezt a formáját vezette be. Így alakult ki az a gyakorlat, hogy nagybőjt szerdái és péntekjei, valamint a nagyhét első három napján az Előszenteltek liturgiáját végezzük.

Alapvető liturgikus elv, hogy az Eucharisztia, vagyis az Oltáriszentség összeegyeztethetetlen a bőjttel. Ahhoz azonban, hogy megértsük ennek az elvnek az értelmét, nem a bőjtnél, hanem

az Eucharisziánál kell kezdenünk. Egyházunk hagyományában az Eucharisztia ünnepi és örvendetes esemény. Krisztus eljövételének és tanítványai közt való jelenlétének a szentsége, feltámadásának nagyon is valóságos értelemben vett megünneplése. Az Egyház számára az „bizonyítaja” Krisztus feltámadását, hogy eljön és jelen van az Eucharisziában, az Oltáriszentségben. Az Egyház „tapasztalati” úton mindig abból a lángoló örömből ismeri fel a feltámadást, melyet akkor éreztek a tanítványok, mikor csatlakozott hozzájuk a Feltámadott. Az Eucharisztia mindig ugyanez az eljövétel és jelenlét, ugyanez az öröm és a „szív lángolása”, ugyanez az értelemfeletti bizonyosság, hogy a feltámadott Úr megismerteti magát a kenyértörésben. Ez az öröm oly nagy, hogy a korai egyház számára az Eucharisztia napja nem csupán egy nap volt a többi között, hanem az Úr Napja, egy olyan nap, amely túl van az időn, hiszen az Eucharisziában már az Isten Országába tört be ebbe a világba. Valahányszor az Egyház az Eucharisziát ünnepli, „otthon” van a mennyben. Oda emelkedik, ahová Krisztus emelkedett, hogy „megetessen és megitasson bennünket asztalánál az Ő országában.”

Ez az, amiért nem fér össze az Eucharisztia a bőjttel, hiszen a bőjt az Egyházat még vándorló, a mennyi Ország felé útban lévő állapotában fejezi ki. „Az Ország fiai pedig nem bőjtölhetnek, amíg velük van a Vőlegény” – mondja Krisztus.

SZENT EFRÉM IMÁJA

Létezik egy egyszerű ima Szent Efrém atyától, amely a görög tradíció jellegzetes bőjti imája: „Életem Ura és Uralkodója, ne engedd hozzám a jóra való restség, könnyelműség, pénzvágy és megszólás szellemét! (fejhajtás) Ajándékozd inkább szolgálódnak a józanság, alázatosság, állhatatosság és szeretet lelkét! (egy másik fejhajtás) Igen, Uram és Királyom, add, hogy megismerjem bűneimet és meg ne ítéljem felebarátomat, mert áldott vagy mindörökké, Ámen. (még egy fejhajtás)”. Naponta többször elmondva a bőjti idő szelleme átjárja az imádkozót.

Először a negatív dolgok kerülnek elő, amelyeket szeretnénk eloszlatni a lelkünkben. Az egyik a jóra való restség, az elkedvetlenedés. Ez a lelki élet, lelki növekedés egyik fő ellenfele. Összetöri az örömet, elmosza a reményt, a lelkesedést, mindenre a lehető legkietlenebb nézőpontból tekint. A Bőjt a lelki éberségről és a szorgalmas törekvésekről szól. A könnyelműség az elkedvetlenedés gyümölcseként tekinthető. Ha valaki elkedvtelenedik, csökkenti és abbahagyja a jóra való törekvéseit, és tompultságba jut. Az ambíció szintén egy olyan dolog, ami nem fér össze a Bőjttel. A végső negatívum a megszólás, a felesleges beszéd. A legjobb dolog, amit Bőjtben tehetünk az, hogy megfékezzük a felesleges és a sértő beszédet, belépünk a csendbe az ima kedvéért, a tudat vizsgálásába, a lelki olvasmányokba.

A második rész, melyekért imádkozunk, az erényeké. Először is a józanság lelkéért fohászunk, mert ez segít az erkölcsösség és a tisztaság megtartásában is. Gyakran, hogy a világban is otthon maradjunk, csökkentjük a normáinkat, de erre nem leszünk majd büszkék az Ítélet Napján. Egyszerűen csak imádkoznunk kell, és védeni szemeinket, gondolatainkat és szíveinket, átirányítva az energiáinkat minden olyan felé, ami jó, igaz, nemes és lelkileg felemelő. A felsorolás utolsó eleme a testvéri szeretet kifejezése azokhoz, akik az utunkba kerülnek, akikkel élünk, dolgozunk, vagy akiket az utcán látunk. A szeretet az erények királynője, ahogy Szent Pál mondja.

Végül imádkozunk azért, hogy képesek legyünk felismerni bűneinket, és meg ne ítéljük másokat. Már ez egyedül egy óriási eredmény volna, ha életünk részévé tennénk. Sokkal könnyebben szeretnénk meg a szerénység szellemét, és segítene eltüntetni a pénzvágy (törekvés) és a megszólás lelkét is. Így a szánk és szívünk is szabaddá válna arra, hogy áldja az Urat és Királyt mindörökké. Mégér egy próbát! Imádkozzuk Szent Efrém imáját a jelentésén elmélkedve. Semmit nem veszhetünk, azonban minden a miénk lehet!

TESTILEG BŐJTÖLVÉN, ATYÁMFIAI, BŐJTÖLVÉN, JÜNK LELKILEG IS...

Amikor a nagybőjtre gondolunk, a szabályok és főleg a negatív előírások jutnak eszünkbe: bizonyos ételeket nem ehetünk, ünnepségeket nem rendezünk. Ezzel a szemüveggel távol vagyunk az Egyház igazi szellemétől, és szinte lehetetlen megérteni, hogy a nagybőjt valami másról szól, és így az előírások is elveszítik értelmük nagy részét. A legtöbb, amit erről a „valami másról” mondhatnánk, hogy olyan, mint valamilyen légkör, amelybe belekerülünk. Olyan szellemi, lelki és szívbéli állapot, amely hét héten keresztül átjárja egész életünket.

A nagybőjtnek az a célja, hogy meglágyítsa a szívünket és kinyíljon a szellemi valóságok előtt, megtapasztalja, hogy éhezi és szomjazza az Istennel való közösséget.

Alexandriai Kelemen: „Mivel az étel az élet szimbóluma, az ételtől való tartózkodás pedig a halálé, azért nekünk is, akik ebből a világból valók vagyunk, bőjtölnünk kell, hogy e világnak meghalva, és az isteni táplálékokból részesülve Istennek éljünk.”

LANGYOS TÉL

Langyos telünk van (vagy legalábbis volt jó darabig az idén. Nem sok hó esett, kevésszer voltak kemény fagyok. A városiaknak nem kellett elővenniük legmelegebb ruháikat, s arra sem kényszerültek, hogy csizmás lábbal tocsogjanak a latyakban. A természet közelében élő emberek, pl. a falusiak, sok egyéb kellemes jelét is észlelték ennek az enyhe időjárásnak. Ugyanezek viszont egyszersmind aggodalommal is eltöltik őket. Mert az jó, hogy nem kell havat lapátolni - de az őszi vetéseket sem borítja hó. Pedig az kell.

A száraz utakon könnyebb közlekedni, pedig volt már olyan tél, amikor valósággal alagutakat kellett ásni a hóban. Az olvadás azután egészségesen átáztatta a földeket. Január közepe sem volt még, amikor nyílt a hóvirág a kertemben – a szomszéd mögött mégis „lemaradtam”, mert nála meg kinyílt az ibolya.

Ám egyes gyümölcsfák rügyei is megindultak! Majdnem a szőlő is. Január végén kezdjük el a metszést?

És akkor megszólalt az aggodalom hangja: mi lesz akkor, ha februárban, márciusban megjön a metsző hideg? Milyen termésre számolhatunk?

Ha meg mindvégig megmarad ez az enyhe idő, akkor nem pusztulnak el a kártevők: tavasszal óriási tömegben lepik majd el kertjeinket és erdeinket.

Nem oktanul örökítette meg az Írás: „mindennek megvan a maga ideje” (Préd 3,17). - Nahát, fölfedeztem a spanyolviaszt? Talán nem, de „életre kelt a holt betű”, azaz személyes tapasztalatot szerezhettem a Szentírás igazáról. Ideje van az érlelő melegnek, és ideje van a metsző hidegnek. S nem csak ideje, hanem

szerepe, feladata is van. A fák kérge alá sok-sok petét raktak a rovarok és lepkék. Gyakorlatilag ez elkerülhetetlen. De a metsző téli hideg, a kemény fagy megrikítja a kikelt lárvákat alaposan! Valamiféle egyensúlyt teremtenek a természetben.

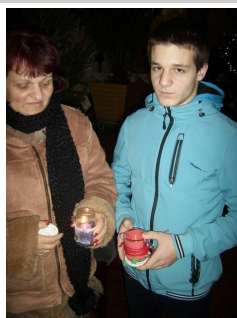
Gyakorlatilag az is elkerülhetetlen, hogy Krisztus követőjére hatást gyakoroljon az a sok rossz, ami „benne van a levegőben”. Talán ránk rakódnak nemkívánatos magatartásformák is— mert a rossz példa is ragadós. Ezeket nem vesszük észre azonnal, nem kapcsolunk rögtön: hogy hiszen ez vagy az ellentétes Krisztus tanításával, tehát nem is hártjuk el magunktól azonnal. Szerencsénkre, hatásukat sem fejtik ki azonnal. És most, amikor még csak csirájában van bennünk, mintegy lárvaszerűen kezdené rombolását, akkor kell a kemény hideg, a metsző fagy— lelki életünkben ez a lelkiismeretvizsgálat, a bűnbánat, az önfegyelmezés, az önkorlátozás ideje és feladata. Elpusztítani a felszín alatt lappangó kártevőket.

Hatoljunk a mélybe. „Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg. Mindenféle rossztól óvakodjatok.” (1 Tessz 5,21-22)

Szűcs Tamás

TEMPLOMI JÁSZOL

BETLEHEMI LÁNG
OSZTÁSA

VÍZSZENTELÉS

HÁROMKIRÁLY-JÁRÁS

AZ ÖRÖMRŐL SZÓLT AZ ELSŐ MAKÓI IMA

Ökumenikus imahét volt Makón. Egy-egy estén közel 50-60-an gyűltek össze. Immáron hagyománnyá vált ökumenikus imahetet rendezni. Ilyenkor az összes egyház együtt ünnepli Krisztus halálát és feltámadását. Minden évben más-más országban szerkesztik a liturgiát. Idén a letterszági keresztények állították össze e hét témáit.

Az első alkalmat az újvárosi római katolikus plébánia kápolnájában rendezték, ahol Szlaukó Orsolya evangélikus lelkész az örömről hirdetett ígét egy evangéliumi részlettel és Pál apostoli levelei alapján. A lelkész a római katolikusok hívták meg a Szent László király plébániára. Elmondta, hogy egy ilyen közösségben, ahová minden felekezetből érkeznek, ilyenkor egy egészen új gyülekezet áll össze. Számára ez teljesen más lelkiséget és hozzáállást igényel. Jó annak a tudatában lenni, hogy Krisztusban mindenki egyenlő. Ilyenkor mindenki egy közösségként van jelen.

A görög katolikus templomban, a 3. napon Pálfai Zoltán római katolikus plébános arról beszélt, hogy keresztségünk által mindannyian Krisztus evangéliumának hirdetői vagyunk. Bíró István görög katolikus parókus arról beszélt az ökumenikus imahét 5. napján, hogy akkor leszünk igazán boldogok, ha nem a saját álmainkat, hanem Isten akaratát keressük. Az ökumenikus imahét záró napján, az evangélikusoknál Szabó Zoltán Jenő, római katolikus plébános kifejtette, hogy hogyan imádkozzunk közösen. Az alkalom agapéval, szeretetvendégséggel zárultak.

Más városokban a reformátusok és pl. a baptisták is jobban bekapcsolódnak az imahétbe, sajnos Makón egyre kevésbé van így. Tavaly ökumenikus lelkészi kör is alakult a városban evangélikus kezdeményezésre. Makói viszonylatban ez új dolog. Feladata az imahét megszervezése, az állami és városi ünnepeken az egyházak képvisellete és az adventi gyertyagyújtásban való közreműködés. Jó lenne, ha a felekezetek közötti kapcsolat minél többször megmutatkozna az év során, hisz a világegyházban minden hónap első szerdája a keresztények egységéért való imádkozás napja.

Csala Attila

KULTURÁLIS ÉS KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK TÁMOGATÁSA

A Szent Erzsébet Karitászcsoport 2015-ben új területen kezdte meg támogatását.

Miután tudomásunkra jutott, hogy az egyik helyi intézményben nagy szükség van a rászoruló, halmozottan hátrányos helyzetű családok esetében a gyerekek támogatására,

hogy részt vehessenek a különböző kulturális és közösségi programokon, döntést hoztunk: segíteni fogunk. Fontosnak tartjuk, hogy a rászoruló gyerekek ne tapasztalják meg a közösségből való kirekesztettséget, a többiek pedig ne a kirekesztést, hanem a közösségi magatartást élik meg. Felvettük tehát a kapcsolatot a makói oktatási intézmények vezetőivel, és érdeklődtünk, hogy hol milyen segítségre van szükség ezen a területen. A tavalyi évben egy óvodát több alkalommal támogattunk bábszínházi előadás, bűvész műsor és Mikulás napi ünnepség kapcsán. Egy makói iskolában is sikerült egy kis segítséget nyújtanunk a szegényebb családok gyermekeinek. Három színházbérletet vásároltunk adományunkból, melyek segítségével felváltva tudott több gyerek eljutni a színházba a társaival.

Idén is folytatjuk a programok támogatását. Február elején már volt is egy óvodai bábszínház előadás, melyen kilencen adományunk segítségével vehettek részt. A jövőben szeretnénk bővíteni a támogatott intézmények körét és növelni az összeg mértékét, hogy minél több gyerek juthasson maradandó közösségi élményekhez. Reméljük Önök is fontosnak tartják kezdeményezésünket! Szeretnénk kérni nagylelkű anyagi támogatásukat, amikor a vasárnapi perselygyűjtés erre a szándékra lesz fordítva. Jó alkalmat nyújt ez a kezdeményezés arra, hogy konkrét megnyilvánulást adjunk plébániánkon az Irgalmasság Évének.

A gyerekek és szülei nevében is szeretnénk megköszönni a munkánkhoz nyújtott eddigi és a jövőbeli támogatásokat.

Baranyi Katalin

Keresse honlapunkat: www.makobelvaros.hu

MÁLTAI ÉVKEZDŐ

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Makói Csoportja az elmúlt évben közel 10. millió Forint értékű adománnyal támogatta a makói, a város környéki rászorulókat, valamint a határon túli magyarokat. Számos programot újított meg és indított útjára a 2015-ös esztendőben, köszönhetően a Nemzeti Művelődési Intézet által támogatott segítőink által.

A Makón 23 éve megkezdett utat az újesztendőben is folytatja az önkéntesekből álló Máltai csoport. Ebben az évben is erőnköz és lehetőségeinkhez mérten segítjük a rászorulókat.

Januárban Tanya Programunkon keresztül juttattunk adományokat Rákosra és Bogárczóba, valamint Maroslelére és Magyarcsanádra. Iskolának és óvodának is jutott a sok jó ember által nekünk adott adományokból. Ebben a hónapban számos egyéni megkeresésnek is eleget tettünk (pl. tűzeset).

Január végén a Máltai Kölyök Klub és a József Attila múzeum közös szervezésében egy nagyon jó hangulatú Farsangi kézművest tartottunk, melyről a helyi sajtó is beszámolt. A Farsangot Mohácson a kulturális örökség díjas Busójáráson zártuk Farsangvasárnap.

Februárban Házszenelés volt a Máltai Házban, melyet

ezúton köszönjük Bíró István atyának. Ebben a hónapban, hogy a szellemet is segítsük, a Máltai Téli Esték keretén belül a József Attila Könyvtárral két programunk is lesz (február 18. és 22.), melyek során betekintést nyerhetünk arra, hogy milyen a zarándok út hatása a teljesítménytúrázóra. A későbbi idő-

p o n t b a n ,
pedig a grafológia rejtelmeibe lehet elmerülni. Mindezeket meg fogjuk hirdetni is.

Terveink között szerepel, hogy részt vegyünk Pünkösdkor a Csíksomlyói búcsún. Aki szeretne hozzánk csatlakozni az az alábbi elérhetőségeinken megteheti ebben a hónapban.

Adomány gyűjtés – és osztás Február-március hónapban:

Egy rövid téli szünetet követően, pedig február 8-tól hétfőnként délután várjuk a makói rászorulókat a Liget utcai Máltai Házban (Liget u. 3. a régi villanytelep).

Telefonszámunk: 62/950-928 (Ügyeleti időben).

Magyar Máltai Szeretetszolgálat Makói Csoportja

NAGYBÖJT ÉS HÚSVÉT PLÉBÁNIÁNKON:

február 14.: vasárnap 16.00., Korona Szálló díszterme: a **Házasság Hete** makói rendezvénye. Zenés beszélgetés a Kerek és a Vajda házaspárral.

Nagyböjt egész folyamán a gyermekeket a „**jóságlist**” gyűjtésére hívjuk, melyből a húsvétvasárnap kalácsot sütjük meg. Nagyböjt péntekjein 17.30-tól: **keresztúti ájtatosság** Nagyböjt vasárnapjain **böjti gondolatokat** osztunk minden napra.

Március 6-án, vasárnap a **persely adományokat** makói óvodák, iskolák szegény sorsú gyermekeinek kulturális támogatására ajánljuk föl.

Március 7-13.: **Tesz-Vesz Tavasz.** Egyházmegyei szociális-ökológiai hét.

Március 19.: szombat, 10.00.: **nagyböjti lelki nap.** Az esti misében a betegek szentségének közösségi kiszolgáltatása, majd az édesapák megáldása.

Március 20.: Virágvasárnap: a 9 órai szentmisében **ifjúsági passió.**

Március 24.: Nagycsütörtök: délután **kézműves foglalkozás** a plébánián. 18.00.: **az utolsó vacsora szentmiséje,** majd virrasztás.

Március 25.: Nagypéntek: 15.00. **keresztút a Kálvárián.** 18.00.: Jézus szenvedésének emlékezete – **nagypénteki szertartás,** majd virrasztás. E naptól **kilenced** az Isteni Irgalmasság tiszteletére.

Március 26.: Nagyszombat: a csönd napja. Szent sír látogatás egész nap. 20.00.: **Húsvéti vigília – feltámadási szertartás.**

Március 27.: Húsvétvasárnap: 9.00. **ünnepi szentmise és ételszentelés.** 18.00.: esti mise

Március 28.: Húsvéthétfő: 9.00.: szentmise.

Április 3.: az Isteni Irgalmasság vasárnapja. A 9 órai **szentmisében a házaspárok megáldása.**

A MAKÓI GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOM

LITURGIKUS RENDJE:

Nagyböjt vasárnapjain 7.30 órától Utrenyét, 8.30 órától Szent Liturgiát végzünk.

Böjti utazásunk csúcspontja: február 24-e. Ezen a napon **Makóra látogat Kocsis Fülöp görögkatolikus érsek-metropolitánk,** és 17.00 órától együtt végezzük majd az Előszenteltek Liturgiáját. Szeretettel várunk erre a különleges alkalomra mindenkit, aki együtt szeretne velünk készülni a Húsvét ünnepére, vagy csak kíváncsi, hogy hogyan is éljük meg mi, görögkatolikusok a nagyböjtöt!

BÖJTI ÉTEL: GOMBÁS KÁPOSZTA

Hozzávalók: 500 g edeskáposzta, 5-7 főtt burgonya, 250 g friss gomba, 2 evőkanál liszt, só, bors, víz.

1. Egy lábasba rétegezzük a felkarikázott főtt burgonyát, a durvára vágott káposztát és a gombát. A lisztet száraz serpenyőben megpirítjuk, fokozatosan öntve hozzá forró vizet, hogy sűrű szószt kapjunk.

2. A zöldségeket és a gombát megsózzuk, ízesítjük borssal, leöntjük a kapott szósszal, lefedjük, és sütőben készre pároljuk. Tálaláskor finomra vágott zöldséggel szórjuk meg.

12.27.: Szent Család Vasárnapja: Családok megáldása

12.31.: Évvégi hálaadó szentmise. Taizé-i imaóra a békéért: Idén a spanyolországi Valenciában gyűltek össze a fiatalok, akikhez lélekben Makón is kapcsolódhattunk. 01.01.: Újévi ünnepi szentmise

01.02.: A Szt. István Ifjúsági Zene- és Énekkar évnnyitó vidám találkozója 01.06: Vízkereszt. szentmise – vízszentelés, házszentelések

01.18.-01.23.: Ökumenikus imahét a Krisztus-hívők egységéért: A hét folyamán minden nap máshol és mástól hallgattuk az Isten igéjét a különböző felekezetű testvérekkel.

01.31.: A Szerzetesek Évének lezárása plébániánkon: A szentmise keretében a makói Boldogasszony Iskolanővérek visszatekintettek az év programjaira, és köszöntöttük őket a megszentelt életet élők napja alkalmából.

02.02.: Gyertyaszentelő Boldogasszony Ünnepe: Szentmise a Kálvária kápolnában. Felkerültek az Irgalmasság Rendkívüli Szentévé hirdetők molinók templomunk kapujára.

02.10.: Hamvazószerda. Délelőtt 8-kor és este 6-kor szentmise. Az esti szentmise után taizé-i imaórát tartottunk, ami jó alkalmat adott az imádságban való elmélyedésre a szent 40 nap elején.

Rózsafüzér társulata sok szeretettel várja a lelkes új tagok jelentkezését. Érdeklődni minden tagnál lehet, jelentkezni pedig az öt koszorú vezetőjénél, vagy Kun Antalnénál.

ELHUNYTAK

2015. ADVENT ÓTA:

Bajusz Imréné Gyüge
Margit, Gruber Antalné
Brutyó Mária,
Molnár Mihályné Fülöp Ida,
Pohobics Jánosné D. Kiss
Julianna, Kerekes István,
Ferencsik Antal, Bakosné
Ábrahám Edit, Tari István

Felelős kiadó:

Pálfai Zoltán plébános
Szerkesztő: Szűcs Tamás
Tördelés: Hudák Szabolcs
Fotó: Majoros Márton,
Mészáros Ildikó

A szerkesztőség címe:

Szent István Király
Plébánia
6900 Makó,
Szt. István tér 22/a
www.makobelvaros.hu
plebania.makobelvaros
@gmail.com

Hogyan különböztetsz meg két halat, amit kifogsz?
Egyszerűen. A jobb a ponty, a Balaton.

Két férfi beszélget:

- Képzeld, a múltkor ellopták a feleségem hitelkártyáját!
- És, tettél feljelentést?
- Dehogyan tettem, a rabló jóval kevesebbet költ, mint az asszony!

Egy fiatalember gyónni megy a paphoz.

- Atyám, én vétkeztem.

- Mi a vétked, fiam?

- A hiúság bűnébe estem. Naponta többször belenézek a tükörbe, és csodálom magam, hogy milyen szép vagyok.

A pap megfordul, és ránéz a fiúra:

- Ez nem bűn fiam, csak egyszerű tévedés.

